

Systematičnost a hermeneutika / Hermeneutika a systematičnost

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2007](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2007](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 19. 4. 2007
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 19. 4. 2007

Systematičnost a hermeneutika / Hermeneutika a systematičnost

Rozdíl mezi filosofem-systematikem a filosofem-interpretem spočívá v jisté nerovnováze obou přístupů, které se ovšem navzájem nejen nevylučují, ale nemohou bez sebe dost dobře existovat. Systematik musí dbát alespoň pro danou tematiku zásadně významných velkých filosofů a jejich systematického přístupu k danému problému, a to především proto, aby jemu samému něco důležitého neuniklo, když už o tom vědí a když se tím zabývali jiní. Žádný systematik nemůže stavět na „zelené louce“, ale musí být nějak orientován v dějinách myšlení i v současné myšlenkové situaci. Na druhé straně žádný vykladač a interpret nemůže být práv mysliteli, jímž se zabývá, pokud nesleduje dost důkladně systematickou (systémovou) strukturu jeho koncepcí, a to zejména v těch případech, kdy o určitých souvislostech takový autor sám nemluví a nepíše, ale interpret je proto musí sám domýšlet. (Sám jsem měl možno tuto zkušenost nabýt, když jsem se pokoušel interpretovat Rádlovo pojetí pravdy, a to původně inspirován jednak Smetáčkem, jednak Patočkovou předválečnou studií v České mysli, kterou jsem si přečetl (ovšem jen s částečným pochopením) hned po válce, když jsem si objednal v Činu ročníky České mysli, které ještě měli na skladě po odpečetění, k němuž došlo až po skončení okupace. Rádl žádné systematické pojednání o pravdě nenapsal, ale po shledání a promyšlení mnoha roztroušených míst, týkajících se tohoto tématu, si mi ukázalo, že Rádl měl tu věc nějak v hloubce velmi promyšlenou, a to i když se příležitostně vyjadřoval způsobem, jako by tomu tak nebylo a jako by užíval formulací z různých okruhů a v souvislost s různými formulačními tradicemi.) – Snad abych to řekl co nejnázorněji: když nějaký filosofický interpret dvou navzájem velmi odlišných až vzdálených myslitelů napíše dvě různé monografie, netrváme na tom, aby bylo lze poznat, že obě práce napsal tentýž autor. Když však se o takové různé interpretace pokusí systematik, je to už při prvním přečtení jasné, neboť jeho vlastní filosofie tím zůstává nejen nedotčena, ale dokonce nachází nový způsob, jak se uplatnit a prosadit s rozhovoru s oněmi dvěma různými mysliteli. (Jako příklad lze uvést třeba Löwithovu recenzi Teilhardova Fenoménu člověk a vliv, jaký to po přečtení mělo na Patočkovu porozumění Teilhardovi.) – Do blízkosti tohoto okruhu tematiky ovšem náleží ještě něco dalšího: filosofové-myslitelé nikdy nepůsobí pouze celým svým dílem, ale také jednotlivými myšlenkami nebo menšími myšlenkovými koncepty. Tak dochází k tomu, že vliv určitého myslitele se může vymknout (a často vskutku vymyká) tomu, o čem mu šlo na prvním místě nebo i vcelku. Z toho pak se otvírá ještě jiná perspektiva, ukazující cestu někdy až násilného osvojení (přivlastnění, „ukradení“) nějaké tematiky nebo nějakého konkrétního postupu či jen argumentu za účelem zcela odlišného využití jinak orientovaným myslitelem.

(Písek, 070419-1.)